

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De restitut[i]o[n]e vsura[rum]. Ser. CXXX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

vsura aliqñ deniqz tal' iteio subseqns e: qñ scz qd abiqz spe lucri oino gñ mutuar: sed lapsu rpiõ pualente cupidine nõ em' exigit sozem sz etiã vult mēte r ondie ore vl' ope: q' p' mutuu' pus factu aliqd sibi det. r tal' nõ solu' comittit vsurã r obligat ad restõez. sz et q'cuqz i' ius tal' mutui succedit mutuar: sic fili' vl' heres. Ec' bec' snia Archid. xiiij. q. iij. c. i. Deniqz qz el'es p'starões vl' mutuarões potissime r p'ntue fre/ q'ntant p' venetos/ florentinos r ianuel'es: q' sũe norabiles citaces i' italia. Jo ad p'dictoz p'fir/ macõez ponat cas' que in. iij. sup. sentē. scribit mgi' Guil. d' cremona vir magne scie r fame. q' postea fuit eps papiē. Un' refert q' cū qdã vir p'ditus r p'porēs r pecūijs itederet p'dco mō po nere magna pecūie q'ntitatē i' vna p'dictaz ciut' carū. p' el'ynis paup'ibz i' pperuū dispēsadio. ba/ bito pus sup' h' a p'dco Guil. r altoz p'itoz p' h' lio. Facta igit in vniū'sitate papiē. diligēti dis cussioe: cū ad huc mā p' tres p'rias opinioes du bia remāeret: occurrētibz alijs caus': null' ē añ dice' Guil. ambasciatoz ad papā Urbanū fectū tūci Janua cōmoratē. Rogauit igit eūde p'fa rus diues q' d' p'dca mō r soluz r sūmū pōtifice eiuz d' sua incētoe circa possessionē p'dce pecūie i' el'ynis dispēsandis. p'positū fuelare. Cui tan/ dē papa rñdixit: q' bñ fecerat eū d' el' r solūdo: qz cas' ardu' eēt. r asserbat eūde casū vsurariuz eē. Cui' rñsio r diffinitua snia sas' ē p'deran da. qz p'dict' pap' p'itissim' erat. q' p'opt' i' calibz sp' rucioz via tenēda ē r p'sulenda ad laudē dei oiporētis r aiaz saluē. p' q' d'bio sic laus r boz noz r gl'ia in secula Amen.

De restitucōe vsuraz. Ser. CXXX.

Mutuū da. nihil in spāces. Lu. vj. In pcedēti ser. au dist' d' his q' mutuar cōitari r vltra soze aliqd recipiūt: quō sint i' triplici differēcia Nūc p'nt videdū cric d' restitucōe vsuraz: q'lit fieri dbeat i' stitucio vsuraz ex mērali vsura. ec' q'lit ex vocali siue pacto expresso: r an solū vsu rarij vl' ē aliq' obligat ad restõez. Pro g'ra Buc ma. Mutuū dare rē. vbi s. In h' s'mōe p'mo q' rñf cui d' fieri i' stitucio vsure mēral: vt siqz al/ ceteri mutuar pecūia sine exp'sso pacto d' vsura p' cupiēda. hz tñ spem aliqd vltra soze sibi dari' Rñder ad h' Archieps floze. i' tract. restit. di. q' aliq' dicit acceptū vltra soze i' vsura mēral' tñ illi restitui n' dberē q' dedit: qz volūtariē illud a se abdicauit: nec tñ sibi retinere debet: qz p'ra legē diuinā accepit: sed erogari d' pauperibz. Sed qz illa rñsio min' sufficēs videt. idō ma gis d'cedū est: q' si mutuu' recipēs d' dit illd ex libalitate p' modū doni. tūc recipēs h' certitudi nalt' scēs nõ tenet restituere: nec ēr pauperibz dare ex p'cepto. hz ex p'silio. sz tñ tenet d' sua cor rupta iteioe p'icere. qd si d' dit rōe mutui p'nci pa' rē n' abdicauit illd a se volūtariē sz p'dco nalt' ne. i. mutuas repuar: se g'uarū r alt' ex i' d' g'ru. r sic alia vice n' i' uēit mutuu'. r rē d'z resti

tui qd d' dit mutuar. Un' d' i' direct. iur' q' vsu rari' mēral' iducēd' ē i' foro p'niali vt i' stituar: p' c. p'suluit. e' d' vsu. Et s' b' d' i' q' h' i' foro iudicia li n' ē p'ntend' eaqz vsurari: tñ i' foro eccl'ie iudi cād' ē male agere: r iducēd' ē nõ cōpellēd'. vt sic accepta restituat: qz q' ad deū reuera vsura r' ē. h' i' glo. i' d'co c. p'suluit. Est tñ vez q' mutu ans p' spare illd ad qd tenet mutuum recipēs q' in p'sili casu necessitat' tenet sibi dare mu/ ruū. tñ p' illi n' mutuar. n' tñ h' spare ex vi mutui: sz tñ ex charitate mutuu' accipiēs. qz mutua bñficia charitatē accēdūt: tñ si hac itert one mutuu' traderz rē illi meritoriu' n' eēt. qz n' pōeret i' deū sine iust' p' illd Lu. vj. Mutuu' dā. n' i' spe. f. ab hoie: sz a dō. C' Sz qz s. ser. cxx/ iij. Q' d' em' ē: q' int' cetera mala q' icurrūt vsuraz r'ij vniū ē q' icurrūt g'uilissimas obligarões ad fa ciedā restōne. qz satisfacere tenent vsurarij n' fo lū sz oēs illi i' solidū: qz fauore/ auxilio aut' p'st lio ipi vsurarij vsuras s' adepit: nisi ipi vsura r'ij casdē restituat. De q' ad maiorē euidēz t'ia notā. s' decē g'ra hoiz q' p' p'icipatiõez ali/ quā cū vsurarij obligat cū eis dē ad i' stōne. vics Reges r p'ncipes siue dñi t'raz Subscribētes ac sigillātes vsuraz. scedulas Domos ad exercēdū fen' locātes Aduocati r p'curatores vsurarios ne restit' tuane defendēt' Notarij/ scribes seu tabellioes Sensales r mediatores vsurarij p' c' Cōsiliātes r ad mutuādū s' vsura p'cedētes Socij r factores ad vsurā stātes. C' P'rio nāqz r' g'uis est ges r p'n' p'ns apū cipes r dñi t'raz q' p'cipit. e' d' vsu. c. p' m'ifa bilē. q' i' d'os ad remittēdū ch'ntis vsuras cōd pellat: r dōec eis remisit ab vniū' ch'ntis h' b' rā i' meremōijs q' i' alijs p' exercitaciõis sniaz tu bet sūm' pōtifer eis dē cōione oimodā d'negari T'les inqz p'ncipes r dñi t'raz si cogūt p' edicra vl' p'ulegia vsurarijs data d'bitores dare vsu/ ras. rē h' Rod. tenet ad i' stōne: tñ nihil ad eos puēit d' hois coz. Et qd pl' ē h' Guil. si el'es cū possint n' p'pellūt ad i' stitucōe dū vsuras tenēt' tñ nihil puēit ad eos: qd vez ē p'fci si fuerit req'siti C' rō eē p' r: qz sic d' em' ē h' h' i' p'ceptū ab eccl'ia saltē d' iudis: qd si n' obfuar cū ex coz. officijs eis icūbat p'sensū inf' p'ariuū se h'ie d'mōstrār. nec carz scruplo p'cessiõis aut societaz socl're: q' m'ifesto factoz d' sine obuiat. vez e' d' homi. c. sic dignū. s. iij. Hodie qd d' d' exco g'itauit i' curijs p'ncipiū. maledēa cupiditas: vbi passim auctas fenerādū venal' exp'oit' q'lt' g'ra. q' rāqz lupi rapaces sicut r absorbēt s'anguine r sudore paup'z ac m'ifabiliū p'sozaz. T'les tñ q' simpl' p'mittit q' libe' siat vsure i' p'ria. n' tñ autorizan do nec p'hibēdo. h' sz Alex. lō. moral' peccēt. tñ nihil obligat i' stitucere si nihil puēit ad eos d' bo nis coz. qz tūc n' dant cām efficiētē: sed sūe causa mali p' accidens. C' S' d'co p'dicti s' b' scri bētes ac sigillātes vsurarioz. scedulas h' Do

Exempla de el'yna ex vsura

B

C Nota q' g'uis est p'ns apū

D

erio idira p'p.

De restitutiōe vsuraz

Itē. si tenore eoz nō legerit. vñ si legerit z vsu
 ra nō appareat qz forte postea fuit maior qñcūq
 ras q̄ muruata fuit: rpe plar nō diligerit p̄side
 raut. tē lz fatue fec̄ n̄ tñ s̄z x̄itarē p̄sensit: nec
 ad restōnē obligat. Si hō legie z x̄itarē p̄cepit
 tē sigillādo p̄sensit z cām efficacē ddit ac ad re
 stōnē se p̄stixit: face p̄iceps p̄cti z nō cōmodi
 vsuraz. qz tal' s̄b sc̄p̄ō i mltz ad p̄batōes iduc̄
 vez ēf d̄ sen. z re iud. c. cū int' vos. ¶ Tercio do
 mos ad exercēdū fen' locāres vñ q̄cūqz mō p̄stā
 res aut vedētes. aut s̄z Archid. Guil. Jo. An. q̄
 cūqz tñ s̄o assiḡnes p̄ncipes fuit oim maloz q̄
 i ea ex fenore p̄p̄tāt. Et si fuerit vsurari' ipo
 rēs ad restitūedū vsuras certas ad q̄stas: tē n̄
 possent recipē p̄stōnē locatiōis dom'. Si hō
 possit fuit rpe p̄ter ad restitūedū: tē t' lucz
 isti reticere p̄nt rōc̄ p̄ter locatiōis i q̄ trāssert dñū
 isti lueri. s. p̄stōis i locatē q̄ si ad fen' illas do
 mos nō ducit s̄z ad alia: tē h̄ n̄ p̄bitū. In du
 bio tñ p̄sumit illū ad h̄ ducere q̄ soler vsuras
 exercere: vñ ff. d. accōibz Si tibi. ¶ Quarto ad
 uocari z p̄curatores d̄ fenores hereditariū vsu
 rarioz aut al' q̄ licē cūqz ip̄dētes ne restitueant
 vsuras eoz. p̄ocinoet fauore aut ad redēdū
 aut d̄ dēdū vsuras cū effcū laborar: ad restōnē
 obligat: cū ad h̄ dēt opaz efficacē. h̄ s̄c̄te Anno.
 z Hosti. ēf d̄ vsu. i. c. Michael z Archid. i. c. s̄z
 q̄s oblit'. ruij. q. iij. ¶ Quinto notarij scribe
 seu rabeltiōes s̄z Beral. obd. n̄ sciēt p̄ficiūt ebar
 eas vñ p̄ficiūt instā d̄ debito vsuraz acti eē d̄
 bitū legirimū absqz vsura: sic ebaras d̄ duplo
 vñ triplo: tenēt ip̄i ad restitūedū vsurā acceptā
 h̄ occasiōe si vsurarij n̄ restituer: nisi h̄ fecisse
 i fauore mutui recipiēt. ¶ Hui' rō ē: qz cū istz
 efficacē coopat ad h̄ q̄ tal' vsura soluat vsura
 rio. Et s̄z Hosti. t' les notarij s̄p̄: ur. qz cū creat
 tōrāt q̄ ista istra n̄ p̄ficiēt. q̄ nec d̄ ceto p̄nt resti
 ficari nec istra publica p̄ficere. qz p̄tur q̄ntacū
 qz p̄ntas egerit restitucari n̄ p̄: ve ēf d̄ resti. ex p
 re. z c. vl. Sūt ei istames d̄b oēs acrus legiti
 mi s̄c̄ in d̄ dicit: vñ ibid i. c. lz ex q̄dā. vñ tñ si i
 istro fca ē exp̄ssa mērio d̄ vsura: tē vsurari' n̄ rez
 nēt ad restōnē: qz tē n̄ efficacē coopat nisi eēt cō
 succudo p̄t' istra i iudicio cogēt d̄bitores ad
 solūedū vsuras: tūc ei obligaret. Silt restes si
 sciēt vsurarijs instis p̄sensit eē restes: peccāt
 z obligat satisfacere s̄z distictōes q̄ fca ē de no
 tarijs: cū p̄stet instim sine restibz n̄ obtere roz
 bur. z sic hūc lucro cām p̄stāt efficacē. ¶ Sexto
 xro sensales z mediatores h̄ d̄ restabil' p̄ter fm
 Boral. obdo. si stāt. p̄ ill' q̄ mutuo idicē ex cā p
 dabil' z ab ill' mutui p̄curatē q̄ pari s̄c̄ oibz dāz
 rez: tē n̄ peccāt: nec ad restōnē obligat. qz cū p̄rio
 suo h̄n̄ vñ vsurarij malo. Si tñ mutui q̄rūc
 p̄bis q̄ n̄ egēt sic q̄ridie sit i d̄ postet' eē p̄ter ac
 sil' b̄: vñ cū prim mutuarē n̄ inēdēt ad vsu
 rā iducit ad mutū dū: tē i vtroqz casu mortaz
 lit' peccāt: male vñ dō vsurarij malo arg. ēf de
 bomi. sic dignū. S. q̄ h̄o. n̄ tñ obligat ad restōnē
 Si dñiqz stāt p̄ p̄e vsurarij i lucro: tē nō solū
 mortaz peccāt s̄z tē tenent solidū si ad h̄ sic se

coopari q̄ absqz ill' vsuraria p̄statio minie fca
 fuisse. Rō ar p̄dicoz sumi p̄ ex p̄bo. ij. Et h̄.
 vbi ait. q̄ mediū cōparū extrēs sapit nām ex
 erēoz. Mutui ē q̄ vñ ip̄dētes s̄z Rodo. isti mutui
 tuere obligat. co q̄ ip̄dētes idē b̄ice p̄rio: vñ ip̄dētes
 licatē ip̄dēdo. s. ne mutui s̄z dēt ab bis q̄ pa
 et erāt q̄ mutuarē: vñ q̄s iducit mutui dare
 s̄b vsur. vñ ēt volētēs facere p̄ter mō licito: ip̄e
 dūc̄ z reducit sem ad vsurariū p̄ter z iustū. z
 sic i t' b̄ p̄stāt cāz efficacē ad ip̄i lucz. ¶ Se
 prio p̄stātes z ad mutū dū s̄b vsura cōceden
 tes: ac p̄ bec duo alios ad fenerādū iducēt s̄z q̄
 n̄ fuissent al' feneratur: tenēt solidū. si tñ al' s̄
 erāt feneratur: tē ad restōnē n̄ obligat nisi i q̄n
 tū ad eos puenit. Et bec ē securioz opinio. d̄
 cūc̄ tñ alij q̄ i neuro casu tenent nisi i q̄nē ad
 eos puenit. Silt cū q̄s sociatē p̄rabit. cū alio
 ad fenerādū. vñ ēt cū q̄s vsurario dat pecūiā p̄
 lucro p̄cipādo. t' les ar mouēt ad h̄ fenerādū p̄
 p̄ d̄fāz q̄ ē int' rapinā vñ furtū ex vna p̄e: z int'
 vsurā ex alia p̄e penes volūtarū z iuolūtarū
 ex q̄ d̄fā h̄z ortū q̄ bis casibz porioz ē d̄ d̄ vsu
 rarij q̄ furtū vñ raptor. Nā qz furtū vñ rapina
 p̄p̄tant d̄ dñū volūtarē: iō p̄stās ad h̄ aliq̄ mō
 cām efficacē tenēt ad restōnē: tē n̄ n̄bil ad eū p̄
 uenerit. Nō sic ar dicit cū vsura vbi itūc̄ vñ
 lūtarū mixtū. In q̄ argumētū i furtū z rapina
 iura tribuit spoliat' accōies z eos n̄bil puenit.
 furtū cāz d̄ d̄ tūc̄ efficacē: lz ad eos n̄bil puenit.
 Nō ar dat actio cū ad eos n̄bil puenit i vsura.
 Si ar mutuarit vsurario n̄ ad fenerādū s̄z ex
 alia cā. tē s̄z Guil. distiguēdū ē. qz aut bōa fide
 mutuarit vñ ex illo mutuo cōmodū suū facerz
 ac licite lucrādo ex illo se libaret z tē recipē p̄
 q̄ libal' mutuarit: tē al' ad solūedū vsu
 ras n̄ sufficerz. Si hō cā n̄ iusta vñ aliq̄ i bone
 sta mutui d̄ dicit: vñ ad ludēdū vñ stātia: tē n̄ p̄ re
 perere si n̄ ē al' solūedō. ¶ Octauo socij z fa
 ctozes ad vsurā stātes ad dādū mutui i vsura
 rioz p̄sona: ita q̄ ap̄ eos s̄c̄ p̄ncipal' auco
 ritas vsurarioz s̄z Beral. obdo. tenent ad re
 stōnē nisi p̄ncipales restituer: eo q̄ ad h̄ cām p̄
 stāt efficacē. Silt famli vsurarioz vñ mercato
 rū q̄ p̄ eis i mercāijs z p̄ter vedūt rps: vñ al' s̄
 male p̄ eis lucrāt: s̄z Rodoñ. si i p̄sona p̄ncipa
 li h̄ agūt ad restōnē obligat: cū hūc ip̄io lucro
 cāz p̄stāt efficacē. Seruitozes ar q̄ ad solā actu
 alēz manualē traditōes mācipari sc̄ita q̄ ip̄i n̄
 taxā: p̄cū vsurariū vñ ip̄ioz p̄ter nec cū eis pa
 cetū h̄bit d̄ vsura: q̄uis ip̄is p̄ntibz z pecūiā tra
 dētibz fiac. lz inqz t' les mortaz peccēt tñ ad re
 stōnē n̄ obligat: si absqz oi iducitōe pecūiā tra
 dūt: nec eā postea coacte erigūt. Si tñ p̄ litigā
 coactiua vsuras erigerēt vñ lucra p̄ter ip̄ioz
 tē tenēt ad restōnē oim q̄ eoz ope dē t' b̄ ad q̄
 rūt. qz tūc efficacē coopant. Et i hac snia p̄cor.
 Beral. obdo. z Guil. p̄tēca de mercenarijs rj vsura
 vsurarioz z alijs q̄ licē cūqz fuientibz d̄m q̄ si rj
 ris obligata sūt: tūc distiguēdū ē. Aut ei ill' f
 uūt i rebz licit' z honest'. Et tē n̄ p̄p̄ substācie

E

Notarij

Parti

B

mutui ipdētes

D

mutuo ad lucū

Mercatoria

mercena

vēdet vsura

Malecium qñ malificum

Scus qñ p̄

Z

diminutione vsurarij no fit magi ipotens ad soluedu licite pnc scipe mercede pdignu. Et b id: qz vtilitas qua inde psequ vsurarij ex ope illo cu mercede merito copesat. z pp mercede mer...

efficace pstat ad si satisfaciendu. Siqs ho dubit rat vtz alr sic soluendo: re si res adhuc extra sa/ ciffacere dz istituendo ne p repali sua aiama le...

Nota

M

Nota de

Nota de

Nota de

Nota de

videtes vsurarij

Malefici cum qm maleficium

Primo qm dca

Z